بەڵێ و نەخێر بە رێفراندۆم لە پارادایمی ناسیۆنالیزمی کوردی … هەژار سابیر

مەبەست لە پارادیمی ناسیۆنالیزمی کوردی (کوردایەتیی) سەرجەم ئەو چەمک و پێناسە و پێوەر و وێناکردن و تێڕوانینانەیە کە دونیابینی کورد و گوتاری ناسیۆنالیزمی کوردی دروست دەکەن . لە دیارترین ئەو وێناکردن و تێڕوانینانە، شوناسی کوردە، کە وەک نەتەوەیەکی بێدەوڵەت خۆی دەناسێنێت. یەکێک لە دەرکەوتەکانی ئەو شوناسە مەزلومیەتی رەوایەتیی کێشەی نەتەوەیی و بەدواشیدا رەوایەتی مافە نەتەوەییەکانی کوردە لە بوونی دەوڵەتێکی نەتەوەیی سەربەخۆ. کورد خۆی وا وێنادەکات کە مێژوو و جیۆگرافیا و سیستەمی سیاسی نێودەوڵەتی ناحەقی و بگرە خیانەتیان دەرهەق کردووە، بۆیە نەبووەتە خاوەن دەوڵەتی خۆی، کوردستان دابەشکراوە و کوردیش چەوسێنراوەتەوە. باشوری کوردستان (کوردستانی عێراق) بەزۆر لکێنراوە بە عێراق، کوردستان عێراق نیە و کوردیش عێراقی نین، واتە عێراق نەک هەر وڵاتی کوردان نیە، بەڵکو بگرە داگیرکەری پارچەیەکی کوردستانە.

مەرج نیە سەرلەبەری هەموو ئەو وێناکردن و تێڕوانیانەی کورد لەسەر بنەمای راستی مێژوویی بونیادنرابن، بەڵام گرنگ ئەوەیە کورد بەگشتی بەو جۆرە لەخۆی دەڕوانێت، ئەو شێوازەی لە خۆڕوانینیش لەناوخۆی و بەرامبەر بەوانی تر ئاراستەی کرداری سیاسی کورد دەکات.
لەو روانگەیەوە، کارکردن بۆ دەوڵەتی کوردی و سەربەخۆیی نەتەوەیی کوردی خەون و ئاواتی زۆرینەی کوردەکانە. ئەوەی ئێستا لەو دۆخە لە میانەی ئەو پرۆژەیەدا کوردەکان دابەش دەکات بۆ سێ گروپ، جیاوازیی پارادایمی ناسیۆنالیزمی نیە، بەڵکو جیاوازی جزئیە لەناو یەک پارادایمی ناسیۆنالیزمی، کە سەرجەم بنەماکانی یەکن. جیاوازیەکە تەنها لە شێواز و کات و میکانیزمی ئەنجامدانی ئەو ئەرکەیە، لانیکەم وەک ئەوەی دەردەکەوێت.

لە گوتاری زاڵ و بەهێز و دیاری پارادایمی ناسیۆنالیزمی کوردی، بەڵێ بەسەربەخۆیی و ریفراندۆم رێگایەکە بۆ گەیشتن بە ئامانجی لە مێژینەی کورد کە ئەویش سەربەخۆییە. ئەمەش هاندەرە بۆ بونیادنان و

دروستکردنەوەی کەسایەتی تێکشکاوی کوردی لەدەرئەنجامی ئەو هەموو زوڵم و چەوساندنەوە مێژووییە. ئەم پڕۆسەیە وەک دەرفەتێک بۆ بەدیهێنانی شکۆ و شانازی و پێدانی مانایە بەقوربانیدان و تێکۆشان لەسەردەمی بێئومێدی و تێکشکان.
کەمپی بەڵێ بە سەربەخۆیی و دەوڵەتی کوردی لە رێگای ئەنجامدانی ریفراندۆم و گوتارە سیاسییەکانیەوە، بەرچاو و روونترین کەمپی ناو پارادایمی ناسیۆنالیزمی کوردیە. ئەوانی دیکە، وەک نەخێر لە ئێستادا، یان کەمپی داوای دواخستنی ڕیفراندۆم، یان بایکۆت لاوازترین و بێ ستراتیژترین پێکهاتەکانی ناو هەمان پارادایمن، بۆ پێوەری پارادیمی زاڵی ناسیۆنالیزمی کوردی، کە فەشەل و سەرنەکەوتنیان زۆر دیارو ئاشکرایە.

بەهۆی زاڵیی پارادایمی ناسیۆنالیزمی کوردی لەناو کورددا، هیچ هەڵوێست و بیانو و ئارگیومێنتێکی دژ، یان دوودڵی بە سەربەخۆیی پشتگیریی هاوڵاتیان بەدەست ناخات. لەناو هەمان پارادایم، هەموو هێز و گروپە سیاسییەکانی کوردستان دەبێت بڵێن بەڵێ بێئەوەی ناکۆکی و ناتەبایی لەناو گوتار ئارگیومێنتەکانیان نەبیت، سەختە تۆ باوەرت بە سەرجەم پێدراوە تیۆری و بنەماکانی هەمان پارادیم هەبێت، بڵێی نەخێر لە ئێستادا، یان داوای دواخستنی ریفراندۆم بکەی بە کۆمەڵێ بیانوی زۆر لاواز، کە مەحاڵە بتوانی پشتگیری پێویستی هاوڵاتیان بەدەستبهێنیت.

خۆ ئەگەر پارادایمە ناسیۆنالیستییەکەش بگەردرێ، ئەوە دەکرێت لەگەڵ خۆد و لەگەڵ دونیا راستگۆتر بیت. بەڵام دیسانەوە بەم دەم و دەستە و لەو کۆنتێکستە مێژووییە و سیاسییەی هەنووکە، مەحاڵە پشتگیری هاوڵاتیان زامنبکات و دەنگ بهێنیت، بگرە داهاتوشی نابێت لە کایەی سیاسی کوردستانی.
مەبەست لە گۆڕینی پارادایمی ناسیۆنالیزمی کوردی، گومان خستنە سەر سەرجەم پێدراوەکانی پارادایمی زاڵە. بۆ نمونە کورد بکەیت بە عێراقی، بەئاشکرا رەفزی زەرورەتی دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستانی بکەیت. ئەوکات نەخێرتەنها نەخێر نابێت لە ئێستا، بەڵکو نەخێر دەبێتە هەتا هەتایی، بەڵام ئەوسا ئەگەری سەرکەوتنی هەندەی دیکە لاوازتر دەبێت. ئەم ئەگەرەی گۆڕینی پارادایمی ناسیۆنالیزمی بە بەدیلێکی دیکە بەتەواوەتی غائیبە لە ململانێی سیاسی ناو کوردستان.
هەڵوێستە جیاوازەکانی هەنوکە بەرامبەر بە ریفراندۆم. وەک یەک کۆکن لەسەر عێراقی نەبوون، بگرە عێراقیبوون (عێراقچێتی) وەک سوکایەتی بەرامبەر بەیەکتر بەکار دەهێنرێت.

لە روانگەی کەمپی بەڵێ بە رفراندۆم بۆچی نابێت ریفراندۆم دوابخرێت؟ بە وەڵامی ئەم پرسیارە دەڵێین لەبەر سادەترین هۆ، چونکە زۆرینەی هاوڵاتیانی هەرێم لەگەڵ ریفراندۆمن و زۆر بەئاسانی بەڵێ بەدەست دەهێنێت. دەستەکەوتی گەورەشی، بەپێوەری ناسیۆنالیستی، بەدواوەیە.
سەرباری سەرجەم کەموکورتییەکانی پڕۆژەکە و تێبینی لەسەر خاوەنی پرۆژەکە بەڵێ و لایەنگیری پرۆژەکە بەهێزترە چونکە پارادایمی ناسیۆنالیزمی زاڵە و دوونیابینی کوردەکان دیاریدەکات کە ناتوانن لەدەرەوەی ئەو “حەقیقەتانەی” ئەو پارادایمە بۆیان دیاریدەکات و دەسپێنێت هیچ حەقیقەتو چارەسەرو ئامانجی دیکە بە رەوا بزانن.
مەسەلەکە پەیوەستە بە حەساسییەتی شوناسی نەتەوەیی، باکگراوندی مێژوویی، ئاواتی نەتەوەیی بە سەربەخۆیی. لەسەروی هەمووشیانەوە، کوردەکان پێویستیان بە هۆکارێک هەیە هەست بە شکۆ و سەروەریی نەتەوەییان بکەن لەدوای ئەو هەموو تێکشکان و گەندەڵی و ململانێ ناوخۆیی و قەیرانە سیاسی و یاسایی و ئابورییە. هاوڵاتیانی کوردستان پێویستیان بە هەبوونی پرۆژەیەک هەیە توانا و وزەکانیان ئاراستە بکات بەرەو زیاترکردنی متمانە و بەهێزتر کردنی ئینتیما.

بۆیە لە چوارچێوەی دونیابینی کورد و وێناکردنی بە خۆی ئەنجامدانی ڕیفراندۆم کۆمەڵێک لایەنی پۆزەتیڤی هەیە کە پەیوەندیان بە سەرلەنوێ داڕشتنەوەی خودی ئینسانی کوردو پەیوەندییە نەوخۆییو دەرەکییەکانەوە هەیە، لەمانە:
یەکەم، کورد توشی شکستی دەرونیی قووڵ دەکات، کەسایەتی زیاتر تێکدەشکێنێت و متمانەی هەم بەخۆی و هەمیش بە نوخبەی سیاسی لاوازتر دەبێت. هەر لە بنەڕەتەوە کورد کێشەی هەستکردنی بەکەمی و نزمی دەکات بەرامبەر دونیا، هەروەها متمانەی بە نوخبەی سیاسی خۆی لاوازە، سەرباری ئەوانەش سەرچاوەکانی شکۆ و شانازی کەمو لاوازن. ئەنجامدانی ریفراندۆم بە کورد وەک تەحەداکردنی دنیا دەتەبەرچاو، ئەمەش هەست بە شکۆ و شانازی بە خۆی لەدەکەوێتەوەو متمانەشی بە نوخبەی سیاسی زیاتر دەبێت.
دووەم، متمانەی کورد بە داوا نەتەوەییەکانی لاوازتر دەبێت چونکە عێراق لە بەهێزبوونەوە دایە، هەرێم لە کۆمەڵێک قەیراندایە و قەیرانەکان بە دواخستنی ریفراندۆم قووڵتردەبنەوە. ئیدی زۆر سەخت دەبێت، ئەگەر نەڵێین مەحاڵە جارێکی دیکە بتوانرێت خەڵک مەبەلایزە بکرێت و متمانەی بونیادبنرێتەوە.

سێیەم، ریفراندۆم دەرفەتی یەکریزی ناوخۆیی زیادکردوە، ئەمەش

پێچەوانەی چاوەڕوانییەکان بوو چونکە جیاوازییەکان جەوهەری نین و لە چوارچێوەی هەمان پارادیمی زاڵیی نەتەوەیی نین. هەم نوخبەی دەسەڵاتدار بەکردەوە تێدەگات کە جگە لە هاووڵاتیانی هەرێم، کەسی دیکە بەجددی پشت و پەنایان نین، هەمیش هاووڵاتیان لە ئەهمیەتی یەکبوون و یەکڕێزی تێدەگەن. بەمەش هاووڵاتیان متمانەیان بە کاریگەریی هەڵوێست و دەنگی خۆیان زیاتر دەبێت.

چوارەم، هاووڵاتیانی کوردستان سەرجەم هێزەکانی کوردستانیان تاقیکردۆتەوە، هیچیان لە دەمی ئێستا (یان ناتوانێت، یان نایانەوێت) چاکسازی جددی بکەن و حوکمی مەدەنی و دیموکراسیانە دروست بکەن. بانگەشەی چاکسازی لە ئێستادا توشی نوشوستی بووە. ئەمەش بووەتە هۆی بەفیڕۆدانی ووزەیەکی زۆر، لاوازکردنی متمانە بە خود، بێئومێدی و زیاتر لە یەکترازانی ئەوەی پێی دەگوترێت ناومالەی کورد. بۆیە پرۆژەیەکی لەو جۆرە دەرفەتەکان بە شێوازێکی دیکە دەڕەخسێنێت، کە ئەگەرەکانی بەدیهێنانی هەندێک لەو ئامانجانە زیاتر دەکات. بۆ نموونە، کاراکردنەوەی پەرلەمان (سەرباری هەموو کەم و کورییەکانی) تەنازولاتی پارتی بە هێزەکوردستانییەکان (دیسانەوە سەرباری کەم و کورییەکانی) لە میانەی پرۆژەی ریفراندۆم هاتەئاراوە. هەروەها بەناچاری لە یەکتر قبوڵکردن، دیالۆگ و یەکتر رازی کردن (لە غیابی پشتگیری دەرەکی) کردەتە ئەمری واقع.

پێنجەم، نەوەک هەر لە بەرچاوی خۆی، بەڵکو لە بەر دەم دونیاش خۆسەلماندنە کە ئەوە ویست و ئیرادەی بەهێزی کوردە. دونیا ڕێز لە گەلی خاوەن متمانە و هێز دەگرێت. یارو نەیار ناچار دەبن ڕێزی بگرن. ئەو بانگەشەیە لاواز دەکات کە گوایە مەبەست لەو ریفراندۆمە تەنها دەستکەوتی زیاترە لە ناو عێراق لەلایەن هێزەکوردییەکان.

شەشەم، بە گفتوگۆ و دانوستان، دوای ریفراندۆم لەگەڵ عێراق، کورد پێگەی بەهێزتر دەبێت، ئەویش بە بوونی کارتی فشاری بەهێز و پشتگیری نەتەوەییو بەرزبوونەوەی متمانەو تۆکمەتربوونی یەکڕیزیی ناومالەی کوردی، کە سەقفی داواکان کورد بەرزتر و بەهێزتر دەکەن.
حەوتەم، بە ئەنجامدانی ریفراندۆم، کۆمەڵگای نێودەوڵەتی پشت لە کورد ناکات بەڵکو بە پێچەوانەوە زیاتر بەدەنگ کوردو داواکانی دێن چونکە بە راگرتنی بالانسی هێز لە ناو عێراق کورد تەنها کارتە بەدەستی نەیارەکانی کەمپی هیلالی شیعیەوە بێت.
لە کۆتایی دەکرێت بگوترێت کە سەرباری هەموو کەموکوڕییەکانی پڕۆژەی ریفراندۆم و هەڕەشەی دەرەکییەکان و ناتەبایی ناوخۆییەکان، بەباوەڕی زۆرینەی کورد لە چوارچێوەی پارادایمی زاڵیی نەتەوەیی

ئەو ریفراندۆمە خزمەتی گەورە بە کورد دەکات. ئەو جۆرە باو□□ش پێویستە بۆ بەهێزتر بوونی متمانە بەخود و تێروانین لە خود.